

Úr Bjargasøguni

Arne Nørrevang:
ÚR BJARGASØGUN
 Rhodos, Keyptmannahavn
 1977
 Umsett hefur
 Hans Thomsen
 Myndir: Peter Alberg
 Jensen o.a.
 280 blaðsíður
 — kostnaður 257,40 kr.

«Úr Bjargasøguni» er kærkomin og forvitnislig bók, skrivað av fuglafrøðingi og dr. phil. Arne Nørrevang. Upprunliga er bókin skrivað á dansktum; týtt til føroyskt hefur Hans Thomsen.

Vit kenna Arne Nørrevang væl frá fyristrum og viðtali í Útvarpi Føroya. Annars eisini sum trúliga vitjandi summargest á ymsum oyggjum okkara.

«Gløgt er gestsins eyga» og tykist hetta orðatak at hósa sera væl, tá tú hefur lisið og hugt í gjøgnum hesa rúgvusmiklu bók — 280 síður.

Tað er ikki lótuverk, ið ger, at tilík bók kemur í bókabúðina. Bókin er

stuðlað av Carlsberg-grunninum og Dansk-Færøsk Kulturfond. Í roynd og veru munna hesir stovnar tryggja sær, at dygd er í verkum, teir rætta hond. Eg haldi ikki, teir eru farnir skeivir í hesum føri. At bók ella verk síðan verður misjavnt mettt av teim, ið lesa, er einki at siga til, og vil altíð so verða.

Heitið, ið bókin ber, talir fyrri sjálvt seg. Størsti parturin av bókin er savnað dokumentariskt tilfar, meira og minni kent. Eitt ómetaliga stórt og nærlagt arbeiði, ið hevundurin her hefur lagt á seg. Tað er ikki smávegis av tíð og stríði, ið krevst fyrri at gjøgnumganga og eftirkanna so rúgvismikið og fjølbroytt tilfar. Ein hópur av munnligum frásagnum og viðtali stuðla allan fyrri partin av bókin.

Sum oftast ger hesin skriviháttur bókur — serliga av hesum slag — meira lættlesnar og er tað aloftast fyrri neyðini. Men

samtundis er tann vandi her til staðar, at vit missa høvundan burtur.

Seinri partur av bókin, tykir mær, hefur meira persónliga dám, og er hetta kanska av somu orsök sterkasti parturin í bókin.

Bókin er býtt sundur í fleiri partar. Líka frá Tá Føroyar vóru til — Føroysku bygdinar — Fuglurin, ið veiddur verður o.a. Síðan verður ógvuliga gjølla greitt frá øllum teim størstu fuglaplássunum í Føroyum, veiðihættum, amboðum, snildum, pátrúgv, áræði og tilikum.

Hetta ger, at tú væl kanst nýta bókin sum hondbók, og er hetta ógvuliga hent fyrri hann, ið hefur hug at vita nakað um føroysku bjargasøguna ella ávisar partar av henni.

Eg fari her at triva í nækur brot úr bókin:

Fuglurin var eitt ógvuliga týðandi ikast í kostinum... Tí var fuglaveiðin partur av stríðnum fyrri dagliga breyðinum...

Óklogiskar kanningar hava hesi seinastu ártíggjuni avdúkað mangt samanhengi í náttúruni, serliga er nógv fingið at vita um viðurskiptini millum ránsdjór og veiðidjórini, hjá teimum er tað javnvág, sum er teirra millum... Í hesi skipan hefur menniskjan eina serstöðu, av tí at hon við framkomnu útgærd síni er før fyrri at ørskera hvørja náttúrliga skipan tað vera skal og harvið ørkymla javnvágina í náttúruni.

Hetta er rámandi son og vælsøgd orð.

Adraðaðni verður tikið soleiðis til: Eingin ivi er um, at hjá bjargamanninum goymir fuglaberggið ikki somu romantikkina, sum hjá ferðamanninum, ið verður hugtikin. Tann fatan, bjargamaðurin hefur av fuglaberginum, er nógv skilbundnari og beinleiðis...

Soleiðis kundi verið hildið fram við mongum sera vælsøgdum og forvitnisligum brotum, men tað er ikki ætlanin við hesum stutta ummæli.

Myndatilfarið styrkir bókin ikki so lítið. Eitt sera gott úrval. Somuleiðis tekningar. Tú skal her viðmerkja, at onkur mynd er heldur tilvildarlig, meðan nakrar eru komnar skeivt fyrri. Undir

frásøgnini um ræning í Fugloy eru átta sera góðar og eyðkendrar litmyndir úr Skúvi.

Tekningin á s. 55 sýnir mann í snarfleyggj. Hann situr uppá skeiva hond, sum fuglurin flýgur, og vendir andlitið frá fuglinum, ella má hann sita við snaraðum høvdi. Hetta varð bert gjørt av unglingi, ið ikki var vanur at fleyga, ella honum, ið ikki dugdi at fleyga uppá báðar hendur.

Á síðu 71 verður sagt, at lundin hefur einki dún at kalla. Hetta skilji eg ikki, tá fjaðrarnar eru royttar av lunda, er hann alloðin í dúni, og stendst mikið stríð av at fáa hann dúnfrian. Júst til hetta endamáls verða skavingartræ, dúningartræ og roytingartræ tikin í nýtslu.

Nakað á sama hátt undrist eg, tá sagt verður á s. 152, at fugloyingar eru komnir eftir einum serstøkum fleygihátti, nevndur sjóflegg. Hetta merkir at fleyga fugl frá báti — lomviga, ið flýgur fram við landi.

Á Sigmundargjógvi í Skúvoy — báðumegin við, alt sum ættin var — á Múlagjógvi, í Sundinum og á Alvishelli í Dimun, vóru ikki so fá túsund, sum árliga gjøgnum mannannini eru veidd júst á henda hátt.

Sera áhugavert er at siggja gjøgnum alla bókin, hvussu miklan ans, ið myndugleikarnir hava sýnt fuglaveiðini og fuglameinginum í Føroyum.

Fyrstu friðlýsingarnar av fugli komu í 1741. Alt síðan tá og líka til veiðilógin kom í 1854 og eisini eftir tað, er friðing av ymsum fuglasløgum í styttri og longri tíð vanlig, tó altíð í samráð við sakkonar.

Hvørji vóru so hesir sakkonur?

Sum serkonur fuglafrøðingar og fuglavinur smæðist Arne Nørrevang ikki við at siga, at hann metir vitan roynda bjargamansins ógvuliga hátt.

Í 1855, árið eftir at veiðilógin varð sett í gildi, ynskir bóndi í Stóru Dimun oyna friðaða, tí hann hefur hildið stovnin verið niðrunDIRKOMMAN. Sum í lóginu tilskilað vóru tveir av myndugleikum settir sýningarmenn sendir til

oynna at vita, um so mundi vera.

Longu árið eftir: «blev af retten lyst fred over fuglabjergene paa hele omkredsen af Øen Store-Dimon.»

Hvussu nógv lurta myndugleikarnir í dag eftir dimunarbóndanum og øðrum sakkonum bjargamannum?

Sum áður nevnt, hefur Hans Thomsen týtt bókin til føroyskt. Hans nýtir her, eins og í øllum, hann týðir, gott, ramligt føroyskt mál. Í støðum kanska í tað ramliga. Kellingaknútur hevði kanska fallið betur í oyra enn kuntuknútur. Martin Joensen Næs, ið skrivur grein í Ítróttartíðindi 1959, nr. 11—12 nýtir fyrrnevnda orð.

Grefligur gróður ella: seyðurin leggur eftir hesum grefliga gróðuri, ljóðar kanska í so ógvísligt. Helst, tí at vit oftast nýta orðið í minni «positivum» týðningi.

Eg havi ikki sæð dansku tekstina til bókin, men tá tað á s. 70 verður nevnt um at: garnarnar á lunda vóru drignar í gjøgnum eitt kut í búkinum, haldi eg hesa málbering vera heldur løgna. Eg veit ikki um annað enn, at minturin varð skorin av og garnarnar «tiknar út» henda vegin. Skuldi lundin fyllast, varð hetta holið seymað aftur.

At flekja fugl, havi eg heldur ikki hoyrt fyrr, men heldur kryvja. Tað kann tó væl vera, at hetta er lokal málnýtsla.

Á s. 87 stendur, at fuglurin varð kneptur og kneppini vórðu blakað til sjós. Her átti heldur at staðið kneppaður og kneppurnar.

Fótnóta á síðu 215 sigur, at: pisan hjá havhestinum eitur náti. Eitur pisan náti, kann ikki samtundis verða talað um nátungar. Hetta fyrkemur mær málsþilla, eins og fólk nú vanliga nevna líra fyrri lírapisu.

Líri er pisan hjá skrápi. Hasari nátafløkjuni slept undan við at skriva um havhest og havhestaungar. Soleiðis málber eisini ein stórir partur av føroyingum seg.

Annars stendur um havhestin, at gamalt er, at fyrsta havhestaparið búsettist í Føroyum 1839, og er hetta eisini tað, ein vanliga hefur hoyrt.

Kortini haldi eg meg bæði í Oyggjaskoggjanum

og í einum av dagbløðum okkara fyrri undir 10 árum síðani hava sæð grein, ið visti til bretska ella hettlandska visindamann, ið vildi vera við, at havhestur í hópatali hevði átt í Føroyum fyrri fleiri hundrad árum síðani, men beinleiðis hvarv og visti seg ikki aftur fyrr enn um miðja seinastu öld.

Hann, ið ognar sær hesa bók, fær mangt áhugavert at vita um bjargarøkt í Føroyum. So nógv tilfar av hesum slag ið ikki savnað í nakra einstaka bók her fyrr.

Hann, ið ognar sær hesa bók, fær mangt áhugavert at vita um bjargarøkt í Føroyum. So nógv tilfar av hesum slag ið ikki savnað í nakra einstaka bók her fyrr.

At enda fari eg at taka seinasta reglubrotið í bókin við. Har stendur: Í hesi umseting eru ymsir partar sleptir, sum kanska hava meira djórafrøðiligan áhuga. Men púra skiligt skuldi verið, at menn við longum og strongum og djúrgoldnum visindaligum royndum eru komnir fram til úrslit, sum Føroyingar í dagliga lívi teirra hava nýtt í nógv hundarð ár.

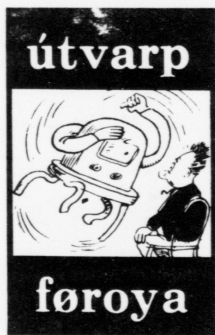
Sjúrdur Poulsen

Hita-bylgjan upp aftur-tikin

Í kvøld fer Havnar Sjönléikarlag aftur undir at framføra leikin Hita-bylgjan eftir Ted Willis.

Sjönléikarlagið framfórdi henda leikin í heyst. Tá varð hann sýndur 31 ferðir, og umleið 5.000 fólk hava sæð hann.

Tað er ikki avgjört, hvussu nógvur sýningar verða í hesum umfarinum, men tað verða tó bert nakrar heilt fáar.

Umfamt føstu sendingarnar:
 07.15: Veðurtíðindi
 07.17: Morgunlestur
 07.30: Veðurtíðindi og tíðindi
 07.35: Tónleikur
 08.00: Veðurtíðindi og tíðindi
 08.05: Lurtararnir og vit spæla grammofon
 09.00: Veðurtíðindi og tíðindi
 09.05: Morgunlestur
 12.00: Middagskonsert
 12.20: Veðurtíðindi og tíðindi
 12.32: Døgurðatónleikur
 12.50: Veðurtíðindi
 12.51: Tónleikur
 18.30: Veðurtíðindi og tíðindi

Mikudagin 25.
 08.05: Enskt 5
 17. sending
 13.00: Kvøðuljómar til sjófólkið
 18.42: Barnaútlit
 19.15: Kvæði og dansur Herluf Berthelsen

greiðir frá. Bragðartættir 1. partur. Havnar Dansifelag kvøður Viljorms Kornus kvæði
 20.00: Veðurtíðindi og tíðindi
 20.10: Grammofongestur á Bryggjubakka Fyrsta sending hjá Flóvin Jacobsen
 20.40: Enskt 5
 17. partur (e.)

Hósdagin 26.

18.42: Læknin hefur orðið
 19.00: Framhaldssagan «Katrín» eftir Sally Salminen. Oskar Hermansson umsetur. Margreta Næss lesur.
 5. partur
 19.30: Poppur
 20.00: Búnaðartáttur
 20.20: Tónleikur úr Salzburg. 4. sending. Janus Mohr skipar fyrri
 21.00: Veðurtíðindi og tíðindi

Fríggjadagin 27

18.42: Nátturðatónleikur
 19.00: Burtur og heima
 19.30: Tónleikur. Sonne Smith
 20.00: Fríggjakvøld kl. 20
 21.00: Veðurtíðindi og tíðindi